

F o r e r i n d r i n g .

Det Kongelige Norske Videnskabernes = Selskab har nu den Fornøjelse, at fremlægge for Publicum Første Bind af dets Skrifter i indeværende nittende Aarhundrede. Begyndelsen, eller de syv første Stykker deraf, har allerede siden 1813 været bekjendt, men dels Selskabets Afstand fra Trykstedet, dels de imidlertid indtrufne politiske Forandringer, saavel som økonomiske Hensyn, have indtil nu standset Fortsættelsen.

Nærværende Bind indeholder, foruden nogle Efterretninger om Selskabets Anliggender, især dets under 27 September 1811 stadfæstede Statuter, som Pligt bød at indrykke, dels nogle biografiske Efterretninger, og deriblandt om Selskabets Velgjører Justitsraad Hammer, dels og fornemmelig Bidrag til Fædrelandets Beskrivelse. Vel mangler der — som 4de Del af Hr. Etatsraad Thaarups udførlige Vejledning til det danske Monarchies Statistik viser — ikke fra de senere Tider Topografier over Norge, saavel særskilt udgivne over enkelte Districter, som indrykkede i de ene for denne Literaturens Gren bestemte Samlinger, saasom den af det Topografiske Selskab i Christiania ved Hr. Professor Rosted fra 1792 til 1809 udgivne saa kaldte Journal, der bestaaer af 34 Hefter fordelte i 10 Bind, og efter sammes Dphør de fra det Kongelige Selskab for Norges Vel udgivne Topografisk = Sta-

tistiske Samlinger, der synes desværre at være standsede med de udfomne tre Hefter. Ikke desto mindre har Selskabet troet at gavne det Almindelige, ved i dets Skrifter at optage Stykker henhørende til dette Fag, da, om end sidstnævnte Samlinger, som de fortjene, fortsættes, samme naturligvis ikke kunde ventes saa hastig at levere Bidrag til Kundskab om alle de Rigets Egne, hvorom endnu intet, eller kun lidet, have trykt, og dette er dog det sikreste Middel til at forberede en almindelig geografisk-statistisk Beskrivelse over Riget, saadan som f. Ex. Tuneld har leveret over Sverige, der for en stor Del er Frukten af den Mængde smaa topografiske Arbejder, bemeldte vort nuværende Broderland er saa rigt paa. Ved lige Iver for dette Fag hos os kan man haabe, at Hr. Translator Jens Kraft vil sættes i Stand til, at skjenke os et lignende Verk over vort Norge, især da han tillige fra Regjeringens Side understøttes med Opmuntring til Embedsmændene om Bidrag, hvilket vist ikke vil være for-gjæves (som sluttes af de ham af Sognepræsten til Ringebu i Gulbrandsdalen Hr. Søren Schive over dette Præstegjeld meddelte Anmærkninger, der læses i det Norske Nationalblads 7de Hefte 1817 Nr. 37-40), og tør gjøre Regning paa, ikke at støde paa saadanne Vanskeligheder, som Hr. Sørenskriver Bing i Fortalen til sin alfabetiske Beskrivelse over Norge beklager at have mødt, da den Land, som man erfarer at have, ibetmindste tildels, besjælet Vedkommende — saa forskjellig fra den Land, der i det preussiske Monarchie i sin Tid forskaffede den berømte Büsching saa skjønne Materialier til hans Arbejder — nu maa eragtes at være langt borte. Indtil Hr. Kraft imidlertid kan fuldføre sit Verk, maa Bings Skrift ansees at være en ret fortjenstlig og nyttig Haandbog, uagtet det, som en Følge især af Mangel paa Topografier over alle Egne og paa Regjeringens Understøttelse, ikke kan nægtes at vrimle af Fejl. For, saavidt de Thronhjemme Egne angaaer, at afhjælpe Mangelen, anmode Selskabets Præsæs Hr. Biskop Bugge 1811 Præsterne i Stiftet om Rettelser og Tillæg, og saaledes ere nogle af de Stykker, dette Bind in-

deholder, blevne til, hvoriblandt man har ladet det af Hr. Pastor Bull, som udbredende sig over hele Norge, ogsaa særskilt aftrykke. Af de øvrige Stykker troer man især at Udgivelsen af den saa kaldte Reformat's af 1589 vil interessere, da dette Aftstykke ikke allene derved reddes fra Undergang, som ofte har været saadannes Lod, men dets Gavnlighed formodes bekjendt ved den Anvendelse, som vor for tidlig tabte Gerhard Schönning, en af dette Selskabs Stiftere, har gjort i den længe efter hans Død, i det periodiske Skrift Hermoders 14de Hefte, 1799 trykte Beregning over Kornavlingen i Throndhjems Stift ved de Aaringer 1589, 1625, 1628 og 1644.

Dette Schönings efterladte lidet Arbejde anfører man saa meget heller, som det er et Bevis paa, hvad den kloge og tænkende Patriot kan ud-
 drage af Materialier til et Lands Beskrivelse, isald ellers Noget skulde tvivle om Nytten af saadanne enten i Almindelighed, eller især i et Land med en Forsatning som den, Norge nu har givet sig, hvor Kundskab om Riget udfordres af saa mange fremfor tilforn, da mangen Mand, som forhen levede blot for sine private Syssler, lettelig kan komme i den Stilling, at han kaldes til at deltage i Rigets offentlige Anliggender ved Storthinget, og det dog er øjensynligt, at en af Betingelserne, inden man fornuftigen kan regjere Landet, er, at man kjender det og dets Lary, ikke blot den indskrænkede Kreds's hvor man har Hjemme, da man ellers, endog med den bedste Villie og de rene Hensigter, let staaer fare for at overse eller opofre det almindelige Bedste for den Stands eller det Steds, hvortil man hører. Allerede hos Cicero hedder det derfor: Ad consilium de republica dandum, caput est, nosse rempublicam; og denne Maxime er det under vore nærværende Omstændigheder dobbelt vigtigt at lægge Mærke til.

Foruden hvad Selskabet gennem dette første Bind af dets Skrifter i det 19de Aarhundrede har søgt at virke til Fædrenelandets Lary, har det ogsaa siden Udgaven af det sidste trykte Bind af dets Skrifter (som udkom i

1798 in 8vo.) i Aaret 1808 in 4to. laadet udgive Første Del af Catalog over dets Samlinger, indeholdende Fortegnelse over dets Bøger og Haandskrifter, hvorved ikke alene en Selskabet paaliggende Forpligtelse opfyldtes, men saavel Staden Thronhjems som Omegnens Indvaanere sættes i Stand at vide hvad de kunne søge i dets Bogsamling, og derved har Selskabet troet at lette Brugen deraf, og saaledes befordre Kundskabers Udbredelse i disse nordlige Egne. Anden Del, som skal beskrive dets Naturalier, Old- og Kunstsaager, Mynter og Medailler, Instrumenter og Modeller, har det derimod hidtil ikke været muligt at besørge udgivet, ligesaa lidet som den Samling af norske Mindesmærker, som det har bekostet aftegnede. Hvor saart Selskabet kan blive i Stand til at levere Fortsættelsen af nærværende Bind, lader sig nu ikke forud bestemme, da dets Kasse behøver Hvile.

Sluttelig anmærkes, til Kundskab om Selskabets nærværende Forsfatning, at Scandinaviens elskede Kronprinds Hans Kongelige Højhed Carl Johan naadigst har vist Selskabet den Bevaagenhed at antage sig dets Protectorat, og at for nærværende Tid er dets

Præsæs Hr. Peter Olivarius Bugge, Doctor i Theologien, Commandeur af den Kongelige Nordstjerne-Orden, Biskop over Thronhjems Stift;

Vice-Præsæs Hr. Niels Stockfleth Schulz, residerende Capellan til Vor Frue Kirke i Thronhjem;

Secretair Hr. Jacob Hersleb Sodemann, Ridder af den Kongelige Vasa-Orden, Inspecteur ved Realskolen i Thronhjem;

Bibliothekar Hr. Conferentsraad Christian Ernst Helken, forhen Berghauptmand nordensfjelds; og

Casserer Hr. Peter Schmidt.

* * *

De indsnegne Trykfejl maatte gunstigt undskyldes.

Den 17de Maj 1817.

Peter Olivarius Bugge
Præsæs i Selskabet
for den nordlige

Indhold af første Bind.

	Pag.
1. Forestilling fra daværende Præsæs om Kongelig Approbation paa nye Statuter for det Kongelige norske Videnskabernes-Selskab, af Dato 25de Maj 1811	1.
2. Selskabets Statuter, af Kongen confirmerede 27de Sept. 1811	5.
3. Ty nde Skrivelser af 14de og 17de Dec. 1811, fra daværende Præsæs, tilligemed et Kongebrev om en aarlig Gave til Selskabet	27.
4. Tillæg og Rettelser til L. H. Bings Beskrivelse over Norge, af Hans Gran Bull, residerende Capellan til Qvernes, Christiansund, Bremsnes og Kornstad Sogne samt Sognepræst til Grip paa Nordmør (Disse ere og uddavne med et særskilt Titelsblad: "Tillæg og Rettelser til L. H. Bings Beskrivelse over Norge, ved H. G. Bull, særskilt aftrykt af det Kongelige norske Videnskabernes-Selskabs Skrifter i 19de Aarh. Kbhvn. 1813." 4to. 134 Sider).	33.
5. Efterretninger om S n e a s e n s Præstegjeld i Jnderøens Fogderi og Nordre Trondhjems Amt 1812, af Hr. S. B. D r u n, Sognepræst sammesteds og nu tillige Provst i Indherred	167.
6. Biografiske Efterretninger om Justitsraad og Generalconducteur Christoffer H a m m e r, ved Jørgen M a n d i x, nu Assessor i Norges Riges Højeste Ret	225.
7. Apotheker Nic. T y c h s e n s korte Levnetsløb, forfattet af ham selv, med et Tillæg af Secretair D. D i e d r i c h s e n (Til sal. Tychsens der anførte Skrifter maa lægges: Theoretisk og praktisk Anvisning til Apothekerkunsten, udgivet af J. F. Bergsjøe; Kbhvn. 1804, 2 Dele in 8vo).	233.
8. Beretning om den thronhjemske Biskop A. A r r e b ø e s Affattelse 1622, ved W. S c h a n i n g.	245.
9. Pata Nidrosiana, skrevet af daværende Conrector ved Thronhjems Skole, Mag. H. S c h a n c h e	275.
10. Beskrivelse over Dyrassets og Akerøens Præstegjelde 1809, af Hr. Andreas H ø y e m, forhen residerende Capellan til Dyrasset, nu Sognepræst til Akerøen :	

a. Om Bynæssets Præstegjeld i Søndre Throndhjemfke Amt

297.

(Eil Efterretning meldes: at dette Præstegjeld blev ved højeste Resolution af 17de October 1814 delt i 2de Præstegjelde, nemlig 1) Bynæssets, hvortil henhører Bynæssets Hovedsogn og Budvigens Annersogn; 2) Børsens, der bestaaer af Børsens eller Viggens Sogn som Hovedsogn, og Børsesfogdens Annersogn, der, endskjøndt en Del af Strindens Fogderi, dog hidtil havde ligget under Orkedals Præstegjeld).

b. Om Akerøens Præstegjeld i Romédals Fogderi og Amt 316.

11. Tillæg og Rettelser til Bings Norges Beskrivelse, Meelhus, Opdals og Orkedals Præstegjelde, i Søndre Throndhjemfke Amt, angaaende:

a. Om Melhus Præstegjeld i Guldalens Fogderi, ved Hr. Peter Schjelderup Nissen, da residerende Capellan nu Sognepræst sammesteds og Provst i Dalernes Provsti 341.

b. Om Opdals Præstegjeld i Orkedals Fogderi 1812 af Stedets Sognepræst Hr. Cornelius Thomasson, Ridder af den Kongelige Danske Dannebrog-Orden 344.

c. Om Orkedals Præstegjeld i Orkedals Fogderi, ved afg. Hr. Johan Garman, da residerende Capellan til Orkedalen, siden Sognepræst til Bynæsset efter ovenanførte 1814 truffne Forandring 350.

12. Reformats af 1589, angaaende de geistlige Sager i Throndhjemst Stift (hvorunder da indbefattedes ikke allene Jemtland og Herjedalen indtil 1645, men ogsaa Nordlandene og Finmarken, hvilke 1803 formedelst Videlsøftigheden bleve et særskilt Stift, samt Søndmør, som 1622 henvagtes under Bergens Stift). 361.

(NB. Muligt, at ved Reformatsen, som nævnes i Lovens 2den Bogs 18de Cap. 6te Art. og 21de Cap. 45de Art. forstaaes denne og lignende Reglements for de øvrige Dele af Riget).

13. En Beskrivelse over Nummedalens Fogderi nordensfelds, af Aar 1597 433.

14. En gammel Beskrivelse over nuværende Loføthens og Vesterdaalens Fogderi i Nordlandene, af Aar 1591 449.